

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,27

Published at: 02-04-2023

Author: **Surface:** 819.42 cm² **Circulation:** 1080

Subjects:

Χ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Ο Βιργίλιος κατάλληλος για την
έποχή μας **Σελ. 27**

ΒΙΒΛΙΟ

Ο Βιργίλιος κατάλληλος για την εποχή μας

Κριτική - παρουσίασις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Εκίνησε και ο Απρίλιος φέρνοντας βροχές και κάποια πτώση θερμοκρασίας, αλλά και προαναγγέλλοντας την καλοκαιρία του Πάσχα, που έφετος έρχεται έντορος. Έν όψει τούτων, ιδού μερικά ώραϊα βιβλία ακόμη.

■ **Andrea Marcolongo, Το δίδαγμα της Αινειάδας ή Πώς ο Βιργίλιος μπορεί να σε βοηθήσει σε δύσκολους καιρούς** (μτφρ. Άννα Παπασταύρου, εκδ. Πατάκη, σελ. 296, ευρώ 15,50).

Στο παρελθόν έχω παρουσιάσει από την στήλη του βιβλίου τα δύο προηγούμενα βιβλία της Ιταλίδος ελληνιστριάς, πτυχιούχου του Πανεπιστημίου του Μιλάνου και κατά το παρελθόν λογογράφου του Ιταλού πρωθυπουργού Ματτέο Ρέντι και γραμματέως επί του Τύπου του Δημοκρατικού Κόμματος της Ιταλίας. Αποδεδειγμένη πλέον από τον χώρο της πολιτικής, εργάζεται ως κριτικός βιβλίου στο εβδομαδιαίο έντυπο "Tuttolibri" της εφημερίδας "La Stampa", και ταυτοχρόνως ασχολείται με την συγγραφή, αλλά και παραμένει συνεργάτης και άλλων ιταλικών και ξένων εφημερίδων. Ζή μονιώς στο Παρίσι, πλέον και όχι στην γενέτειρά της Ιταλία. Τα βιβλία της έχουν γίνει στο παρελθόν best-sellers, ιδίως εκείνα που αναφέρονται στην αρχαία Ελλάδα και την αρχαιοελληνική γλώσσα. Τώρα όμως επέστρεψε στην Ιταλία και καταπιάστηκε με το καλύτερο κείμενο της Λατινικής Φιλολογίας, την «Αινειάδα». Το νέο βιβλίο εκκκλοφόρησε στην Ιταλία κατά το 2020 και στην Ελλάδα το 2022, και μάλιστα μόλις τον περασμέ-

νο Δεκέμβριο. Στην Ελλάδα τα λατινικά ποτέ δεν κατόρθωσαν να αποσπάσουν την αγάπη των μαθητών. Ίσως είναι μία κατάσταση που ανάγεται πίσω μέχρι την αρχαιότητα, όταν οι μορφωμένοι Ρωμαίοι διδάσκοντο και μιλούσαν μεταξύ τους ελληνικά, περίπου όπως στην τσαρική Ρωσία ή άριστοκρατία μιλούσε μεταξύ της γαλλικά και όχι ρωσικά. Στους Βυζαντινούς χρόνους ήδη από την εποχή του Ίουστινιανού, παρά το γεγονός ότι τα λατινικά εξακολουθούσαν να είναι γλώσσα της Διοικήσεως και της Δικαιοσύνης, οι νόμοι, γραμμένοι στα λατινικά εγγίνοντο βαθμιαίως άκατανόητοι. Τέλος, στην μεσοβυζαντινή εποχή χρειάστηκε να μεταφραστεί στα ελληνικά το σύνολο της ρωμαϊκής νομοθεσίας που ίσχυε ακόμη: είναι τα περίφημα «Βασιλικά». Στο νεοελληνικό κράτος τα λατινικά άρχισαν να διδάσκονται από το 1834 στα γυμνάσια, αλλά οι Έλληνες δεν έμαθαν λατινικά. Μερικοί δικηγόροι, δικαστές και νομικοί βαθεία νομομαθείς ήξεραν, αλλά αυτό δεν τα κατέστησε ποτέ δημοφιλή. Από το βιβλίο της κ. Marcolongo, βλέπω ότι και στην Ιταλία τα λατινικά και μάλιστα η «Αινειάδα» δεν κατόρθωσαν ποτέ να κατακτήσουν την ψυχή των μαθητών, και ως αντίλογο οι Ιταλοί την καταγωγή τους από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και σεμνύνονται για τουτό. Το επίχειρμα της συγγραφείας είναι ότι σε καιρούς ευημερίας και σταθερότητας, οικονομικής και πολιτικής, η «Αινειάδα» ήχει αφορητήως βαρετή, καθώς ο Αινείας του Βιργιλίου (ο καθηγητής μου στο Πανεπιστήμιο επέμενε να τον άποκαλή «Βεργίλιο», άποδίδοντας την λατινική διατύπωση του όνοματός). Αντιθέτως σε περίοδο κρίσεως, όταν ο κόσμος μας καταρρέη, όπως τα τείχη της Τροίας, τότε ο Βιργίλιος ήχει άπολύτως άπικαιρος και παρηγορητικός, διότι, όπως γράφει, μάς παρέχει τό παράδειγμα του ανθρώπου που ζή σε μεταίχιμο και φέρει στην ράχη του την παράδοση όπως ο Αινείας τον πατέρα

του Αγχίση, ενώ σέρει άπό τό χέρι τόν μικρό γιό του Ασκάνιο/Ίουλο που είναι ή έλπίδα γιά τό μέλλον και πρέπει να άνοικοδομήσει νέον κόσμο, στον όποίο να στήση την νέα πατρίδα του με τούς έφεστίους θεούς του, που μεταφέρει επίσης μαζί του. Έτσι ήταν ή Ρώμη στην εποχή του Αυγούστου όταν εξήρχετο άπό έμφυλους πολέμους δεκαετιών, που παρέσωσαν στην καταστροφή την Δημοκρατία της και έφεραν τό άυταρχικό καθεστώς του Αυγούστου που άπεκλήθη «Ήγεμονία». Αλλά ή Ρώμη ήδη διεκήρυττε ότι είχε άποκτήσει, με τίς κατακτήσεις τών ίδιων στρατηγών που συνεκρούοντο μέχρι θάνατο, μία μεγάλη Αυτοκρατορία. Η «Αινειάδα» είναι ό άνθρωπος που παρέχει τίς άπαντήσεις γιά τίς δυσκολίες με τίς όποιες αντιμετώπιζεται τό άγνωστο μέλλον, όταν πάση θυσία πρέπει να στήση τό νέο σπίτι του και να μεγαλώσει τό παιδί του. Στην «Αινειάδα» βρίσκει ό προσεκτικός άναγνώστης με την βοήθεια της συγγραφείας πολλές στιγμές της ρωμαϊκής ιστορίας του τέλους της Δημοκρατίας, όπως ήταν ό Ιταλιωτικός πόλεμος γιά την διεκδίκηση του δικαιώματος του Ρωμαίου πολίτου άπό τίς κατακτημένες περιοχές της Ιταλικής χερσονήσου. Τέλος, ό σεβασμός στους ήττημένους είναι τό μεγάλο δίδαγμα του κορυφαίου έργου της Λατινικής Φιλολογίας. Το βιβλίο διαβάζεται σαν μυθιστόρημα, καθώς ή συγγραφείας μάς παρασύρει, σχεδόν παρά την θέλησή μας, στον δρόμο που έχάρωσε.

■ **Bernardine Evaristo, Ξανθές ρίζες** (μτφρ. Αλέξης Καλοφωλιάς, εκδ. Gutenberg/Aldina, σελ. 377, ευρώ 18). Ένα άνατρεπτικό βιβλίο άπό Αγγλίδα συγγραφεία με μητέρα Αγγλίδα και πατέρα Νιγηριανό. Τι θα γινόταν άν οι κυρίαρχοι ήταν οι μαύροι και οι λευκοί ήταν οι δούλοι τους; Πόσο διαφορετικά θα βλέπαμε τό φυλετικό ζήτημα. Η συγγραφείας τολμά να μάς παροσήρη σε αυτόν τόν συλλογισμό με τό μυθιστόρημά της. Ηρωίδα της είναι ή

Αγγλίδα Ντόρις, την όποία άρπάζουν άπό την πατρίδα της Μαύροι δουλέμποροι και την όδηγούν στον δικό τους «Νέο Κόσμος» γιά να έργασθη υπό άθλιες συνθήκες διαβίωσης και διατροφής στις φυτείες μαύρων μεγαλοκτηματιών. Με άλλα λόγια, με την άνατροπή τών ρόλων λευκών και μαύρων στις ΗΠΑ ή συγγραφείας μάς έπιδέπει εύκολότερα να κατανοήσουμε τούς καιμούς και την όργη τών σημερινών μαύρων γιά την κυρίαρχη άποικιακή δύναμη που επέτρεψε τό δουλεμπόριο και γιά εκείνους που τό εκμεταλλεύθηκαν. Παράλληλα τό βιβλίο γίνεται σκληρή καταγγελία γιά τόν διακρινόμενο άκόμη ρατσισμό τών λευκών κοινωνιών. Ίσως αυτά δεν είναι δικά μας βιώματα στην Ελλάδα, καθώς οι δικοί μας πρόγονοι είχαν γνωρίσει την δουλεία υπό τούς Τούρκους και έτσι ίσως έμεις να συμπονούμε τούς ανθρώπους που την έχουν ζήσει.

■ **Λουίζ Πένι, Νεκρή Φύση** (μτφρ. Αναστασία Δεληγιάνη, εκδ. Μίνωας, σελ. 472, ευρώ 18,80). Η συγγραφείας δεν μάς ήταν γνωστή στην Ελλάδα, αλλά στην πατρίδα της φαίνεται να είναι άρκετά δημοφιλής, τόσο όσο

να έχη γράψει ένα πολιτικό θρούλλερ σε συνεργασία με την Χάιλαρυ Κλίντον! Σε αυτό που παρουσιάζομε έδώ ήρωας είναι ό έπιθε-

ωρητής Αρμάν Γκαμιάς και ή ομάδα του που φθάνουν στο χωριό Θρή Πάινς του Μόντρεαλ. Χρόνος του έγκλήματος είναι ή Ήμέρα τών Ευχαριστιών, ήμέρα που στον Νέο Κόσμο τηρείται και ως έορτή άδελφότητας και αγάπης. Θύμα ή καλλιτέχνης και αγαπητή Τζάιν Νήλ, μία γυναίκα όχι πρώτης νεότητος. Και ό φόνος γίνεται σε χωριό τόσο άσημαντο που δεν διαθέτει καν δική του άστυνομία. Η εκτόλιξις της ύποθέσεως θα σάς άφήση έκπληκτους.

■ **Σόφη Μεριά, Ξεριζώματα** (είσαγωγή Κυρ. Ντελόπουλος, εκδ. Βιβλιοπολιτεία της Εστίας, σελ. 320, ευρώ 21). Η συγγραφείας Σόφη Μεριά-Σεραφειμίδα έγεννήθη τό 1910 και άπεβίωσε στην Αθήνα τό 2004 σε ήλικία 94 έτών και άφορ έπρόλαβε στα ύστερα να γράψη την ιστορία του πατέρα της. Έζησε άπό 2 έως 5 έτών στην Νέα Υόρκη, όπου είχε μεταφέρει τίς εργασίες του ό έμπορος πατέρα της. Τό 1919 επέστρωσαν στην Σμύρνη, αλλά άναγκάσθηκαν να διαφύγουν, με τούς άλλους πρόσφυγες γυμνοί και κατεστραμμένοι, αλλά τουλάχιστον ζω-νταντοί και όλοι μαζί, και να φθάσουν στην Αθήνα. Έδώ ό πατέρας της κατόρθωσε να άποκατασταθή. Η συγγραφείας μπόρεσε να φοιτήσει στο Αμερικανικό Κολλέγιο, όπου έν συνεχεία έδίδαξε επί δεκαετίες. Το βιβλίο ύπαγόρευσε στην μαθητριά της κ. Λιλή Γαλέσσα-Λεοντίδου. Είναι μία άφήγησις δυναμική, καθόλου ήττοπαθής, με αγάπη γιά τόν κόσμο, τούς ανθρώπους και την ζωή. Το βιβλίο είναι μία άνθοβιογραφία με άπόλυτη κατάφαση στον άνθρωπο και τίς δυνάμεις του. ▲▼

